

Podíl občanů na veřejné správě

Podíl občanů na veřejné správě.

- Čl.21 odst. 1 Listiny

Občané mají právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců.

- základní předpoklad pro výkon přímé i zastupitelské demokracie

- institucionální mechanismus k řešení rozporů :

je spíše pravidlem než výjimkou, že obecný zájem je odlišný od všech zájmů individuálních. Nutnost společenského spoluzití proto vyvolává neustálé napětí, a tím i potřebu hledání souladu a rozhodování kolizních případů.

Příklad

- Paní Jana Nováková se v místním periodiku obce Dolní dočetla, že dne 1. dubna se bude konat zasedání zastupitelstva obce, kde je přihlášena k trvalému pobytu a kde již 30 let bydlí. Rozhodla se, že se určitě jednání zúčastní.
- Stejný záměr pojala dcera paní Novákové, Petra, která v obci spoluvlastní dům, v němž bydlí její rodiče, je však přihlášena k trvalému pobytu v sousední obci.
- Dceři paní Novákové byl přístup na zasedání zastupitelstva odepřen s odůvodněním, že není občankou obce, a požadovaný doklad o tom, že vlastní věc nemovitou v obci, u sebe Petra neměla.
- Zasedání se proto zúčastnila alespoň paní Jana, která chtěla vystoupit na zasedání zastupitelstva v diskusi k bodu 10 - záměr obce prodat či pronajmout budovu bývalého zámku, který je ve vlastnictví obce. Paní Janě ale nakonec nebylo umožněno vystoupit s argumentem, že v souladu s jednacím řádem mohou na zasedání vystoupit pouze členové zastupitelstva a rady.
- Paní Jana i její dcera Petra se proto alespoň následně domáhaly nahlédnutí do zápisu ze zasedání zastupitelstva.

Otázky

- *Mohly se paní Jana Nováková a její dcera Petra zúčastnit zasedání zastupitelstva?*
- *Je relevantní, že s sebou Petra neměla doklad o vlastnictví nemovitosti?*
- *Mohla paní Jana Nováková a případně i její dcera Petra, pokud by jim nebyl odepřen vstup, vyjádřit na zasedání zastupitelstva svůj názor k projednávanému bodu zasedání? Co říkáte na argumentaci obce?*
- *Mohou obě zpětně nahlédnout do zápisu z jednání zastupitelstva?*

Podíl občanů na samosprávě

- Práva **občanů obce** k účasti na obecní samosprávě

§ 16 odst. 1 zákon o obcích (ZoO)

Občanem obce je fyzická osoba, která

- a) je státním občanem České republiky, a
- b) je v obci hlášena k trvalému pobytu – relevantnost doby po kterou pobyt trvá? (+ např. náleží sp. zn. Pl. ÚS 59/10_).

Čestný občan obce - § 36 odst. 1

+ § 16 odst. 3 a § 17 ZoO

Trvalý pobyt

- *Místem trvalého pobytu se rozumí adresa pobytu občana v České republice, kterou si občan zvolí zpravidla v místě, kde má rodinu, rodiče, byt nebo zaměstnání – vazba na registr obyvatel (§ 10 odst. 1)*
 - lze jen jedno místo trvalého pobytu
- *ÚS 4/02 Sb. n. svazek č. 28, Nález č. 136, str. 81 (dodává, že zpravidla)*
- - volba prováděna svobodně
- - nevznikají žádná práva k objektu ani vlastníku nemovitosti (např. právo nemovitost obývat)

Občan obce, který dosáhl věku 18 let, má právo (§ 16 odst. 2 ZoO

- a) **volit a být volen do zastupitelstva** obce za podmínek stanovených zákonem o volbách do zastupitelstev v obcích
- b) **hlasovat v místním referendu** za podmínek stanovených zákonem č. 298/1992 Sb., o místním referendu
- c) **vyjadřovat na zasedání zastupitelstva** obce v souladu s jednacím řádem svá stanoviska k projednávaným věcem,
- d) **vyjadřovat se k návrhu rozpočtu** obce a **k závěrečnému účtu obce** za uplynulý kalendářní rok, a to buď písemně ve stanovené lhůtě, nebo ústně na zasedání zastupitelstva obce,
- e) **nahlížet** do rozpočtu obce a do závěrečného účtu obce za uplynulý kalendářní rok, do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva obce, do usnesení rady obce, výborů zastupitelstva obce a komisí rady obce a pořizovat si z nich výpisy,
- f) **požadovat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti** radou obce nebo zastupitelstvem obce; je-li žádost podepsána nejméně 0,5 % občanů obce, musí být projednána na jejich zasedání nejpozději do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva obce, nejpozději do 90 dnů,
- g) **podávat orgánům obce návrhy, připomínky a podněty**; orgány obce je vyřizují bezodkladně, nejdéle však do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva obce, nejpozději do 90 dnů.

Podíl občanů na samosprávě

- právo **vyjadřovat na zasedání zastupitelstva obce** v souladu s jednacím řádem svá stanoviska k projednávaným věcem,
- Existuje povinnost zastupitelstva vydat jednací řád?
- Co když bude zastupitelstvo postupovat v rozporu s jednacím řádem?

Podíl občanů na samosprávě

- právo **nahlížet** do rozpočtu obce a do závěrečného účtu obce za uplynulý kalendářní rok, do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva obce, do usnesení rady obce, výborů zastupitelstva obce a komisí rady obce a pořizovat si z nich výpisy,

Podíl občanů na samosprávě

- právo **požadovat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti** radou obce nebo zastupitelstvem obce; je-li žádost podepsána nejméně 0,5 % občanů obce, musí být projednána na jejich zasedání nejpozději do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva obce, nejpozději do 90 dnů,

Podíl občanů na samosprávě

- právo **podávat orgánům obce návrhy, připomínky a podněty**; orgány obce je vyřizují bezodkladně, nejdéle však do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva obce, nejpozději do 90 dnů.

Místní referendum

- **O čem** lze konat místní referendum?

- 1) Má být zrušena obecně závazná vyhláška č. 1/2007 omezující volný pohyb psů na některých veřejných prostranstvích?
- 2) Má být v obci stanoven poplatek ze psů?
- 3) Má obec postavit nový útulek pro psy?
- 4) Má být vydáno stavební povolení pro nový útulek pro psy?
- 5) Má být ve znaku obce nově pes?

Místní referendum

Jakým způsobem je vhodné formulovat otázku?

Souhlasíte s tím, aby zastupitelstvo obce Svojetice schválilo návrh změny územního plánu, podle které by se rozšiřovalo zastavitelné území obce Svojetice a výrazně zvyšoval počet obyvatel obce, ačkoliv v obci chybí základní vybavenost (kanalizace, ČOV, mateřská škola s dostatečnou kapacitou, komunikace v odpovídajícím stavu)?“

- Srov. NSS rozsudek ze dne 31. 10. 2012, č. j. Ars 2/2012-43

Místní referendum

- Jak lze vyhlásit místní referendum:
 - Zastupitelstvem obce
 - Na základě občanské iniciativy
- Hlasování v místním referendu

Místní referendum – výsledek

- Je výsledek místního referenda pro obec závazný?
- Co pokud obec závazný výsledek referenda nerespektuje?

Působnost územního samosprávného celku	Předmět dozoru – akt	Kritéria dozoru – soulad s	Dozorový orgán	Orgán oprávněný zrušit akt
Samostatná působnost obce	obecně závazná vyhláška	zákon	Ministerstvo vnitra	ÚS
	usnesení, rozhodnutí nebo jiné opatření	zákon a jiný právní předpis	Ministerstvo vnitra	správní soud
Samostatná působnost městského obvodu nebo části	usnesení, rozhodnutí nebo jiné opatření	zákon a jiný právní předpis	magistrát	správní soud
Přenesená působnost obce	nařízení	zákon a jiný první předpis	krajský úřad	ÚS
	usnesení, rozhodnutí nebo jiné opatření	zákon, jiný právní předpis, usnesení vlády, směrnice ústředního správního úřadu nebo opatření krajského úřadu přijaté při kontrole výkonu přenesené působnosti	krajský úřad	krajský úřad
Přenesená působnost městského obvodu nebo části	usnesení, rozhodnutí nebo jiné opatření	zákon, jiným právní předpis, usnesení vlády, směrnice ústředního správního úřadu a opatření magistrátu přijaté při kontrole výkonu přenesené působnosti	magistrát	magistrát

Petice – příklad z praktika

Občané města Horní zásadně nesouhlasí se záměrem pana Nováka vybudovat na okraji obce delfinárium. Jeden z občanů obce, pan Ryba, navrhl, že sepíše petici a poté, co ji ostatní občané podpoří, ji zašle na příslušnému krajskému úřadu, Ministerstvu životního prostředí a také investorovi, který měl delfinárium vybudovat.

- a) *Jakým způsobem lze vyzývat občany k podpisu petice?*
- b) *Je třeba, aby u podpisu osoby byly uvedené nějaké identifikační údaje?*
- c) *Musí být text petice součástí každého podpisového archu?*
- d) *Může svůj souhlas s peticí platně vyjádřit i občan mladší 15 let?*
- e) *Jsou všichni v zadání uvedení adresáti povinni se peticí zabývat?*
- f) *Budou se jí zabývat i přes to, že petici podal pan Ryba jako jednotlivec?*
- g) *Jak musí být podaná petice vyřízena?*

Právo na informace ve veřejné správě

Čl.17

(1) Svoboda projevu a **právo na informace jsou zaručeny.**

(2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.

(3) Cenzura je nepřípustná.

(4) Svobodu projevu a **právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem**, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.

(5) **Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon.**

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Zákon 106/1999 Sb.

- Co je informace - § 3 odst. 3 a 4
- Kdo poskytuje - § 2 odst. 1 a 2
- Jak se poskytuje - § 5 a § 13

Zákon 106/1999 Sb.

§ 2

Povinnost poskytovat informace

- *(1) Povinnými subjekty, které mají podle tohoto zákona povinnost poskytovat informace vztahující se k jejich působnosti, jsou státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgány a **veřejné instituce**.*
- *(2) Povinnými subjekty jsou dále ty subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických nebo právnických osob v oblasti veřejné správy, a to pouze v rozsahu této jejich rozhodovací činnosti.*

Zákon 106/1999 Sb.

Veřejná instituce

- Určující kritéria pro hodnocení toho, zda se jedná o veřejnou nebo soukromou instituci - nález ÚS sp. zn. I. ÚS 260/06.

(1.) způsob vzniku (zániku) instituce (z pohledu přítomnosti, či nepřítomnosti soukromoprávního úkonu),

(2.) hledisko osoby zřizovatele (tj. zda je zřizovatelem stát, či nikoli),

(3.) subjekt vytvářející jednotlivé orgány instituce (zda dochází ke kreaci orgánů státem, či nikoli),

(4.) existence, či neexistence státního dohledu nad činností instituce, a konečně

(5.) veřejný nebo soukromý účel instituce.

- Rozhodující je přitom podle Ústavního soudu "převaha znaků", jež jsou pro instituci veřejnou či soukromou typické.

Zákon 106/1999 Sb.

Příklady:

- *Všeobecná zdravotní pojišťovna*
- *někdejší Fond národního majetku*
- *státní podnik Letiště Praha*
- *Ředitelství silnic a dálnic*
- *Národní památkový ústav*
- *České dráhy a. s.*

Zákon 106/1999 Sb.

- Ize za veřejnou instituci označit i soukromoprávní subjekty – obchodní společnosti?
- Zlom - nález ČEZ (sp. zn. IV. ÚS 1146/16)
o veřejnou instituci ve smyslu zákona o svobodném přístupu k informacím se jedná toliko v případě obchodních společností, jejichž jediným vlastníkem je stát nebo veřejnoprávní korporace (bod 70-71 nálezu ČEZ),
- Nález „Pražská plynárenská, a. s.“ – sp. zn. I.ÚS 1262/17.
- Nález „OTE, a. s.“ – sp. zn. II. ÚS 618/18

Zájmová samospráva.

Obecné znaky samosprávy

- výrazem decentralizace státní správy
- nejsou součástí hierarchického systému státní správy
- lze do jejich činnosti zpravidla zasahovat jen na základě zákona
- podléhají specifickému doзору prováděnému správními orgány či kontrole ze strany moci soudní
- veřejnoprávní korporace disponují určitým majetkem, mají vlastní příjmy a výdaje a mohou samostatně hospodařit

Specifické rysy profesní samosprávy

- exkluzivita osobního substrátu zájmové korporace X personální základ obce
- k získání členství se vyžadují předpoklady – určité vzdělání, absolvování praxe a vykonání zvláštních profesních zkoušek X u obce každý občan ČR
- vázanost tzv. stavovskými předpisy – vnitřní předpisy korporace
- existence dohledu (kontroly) orgánů komory nad kvalitou výkonu povolání – možnost kárného potrestání za porušení právních předpisů nebo i stavovských předpisů – zajištěno skrze povinné členství
- nucené povinné členství jako podmínka k výkonu příslušného povolání
- povinnost platit pravidelně příspěvky na provoz